

FATABUREN

Nordiska museets och Skansens årsbok

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK

1961

*Tradition och nutid. Grenljusstöpfung i Bollnässtugan julen 1960.
Elin Karlsson, som i snart trettio år stöpt ljus på Skansen,
lär ut konsten till Stockholms Lucia, Ingrid Engström.
Foto Stockholms-Tidningen, Sven Braf.*

Redaktion:

GÖSTA BERG · SAM OWEN JANSSON

MARSHALL LAGERQUIST

Redaktör: Marshall Lagerquist

*Omslagsbilden återger ett utsnitt ur en oljemålning
från 1600-talets slut av Bernardus van Schendel
visande stjärngossar på besök i ett borgerligt holländskt hem.
Se Albert Eskeröds uppsats Stjärngossar i denna årsbok.*

Tryckt hos Tryckeri Aktiebolaget Thule, Stockholm 1961

EN SILHUETTKLIPPERSKA FRÅN ÖLAND

av *I. Sofia Danielson*

Natalia Pettersson är född den 8 juli 1878. När hon var 11 år, dog hennes far, Anders Petter Törnkrantz, vid 82 års ålder. Den lilla ölandsflickan hade då fått lära sig faderns hobby, som var att göra dekorativa pappersklipp att ge bort till vänner och bekanta på bemärkelsedagar. Ännu i dag, fastän synen är borta på ena ögat, kan hon med säker hand klippa sina "tavlor". Innan synen blev dålig, tog hon emot beställningar på silhuettklipp att användas till gratulationsbrev, exlibris m. m.

Fadern var sockenskomakare i Torslunda socken, och som bisyssla gjorde han schabloner för märkning av säckar åt bönderna i trakten. Anders Petter Törnkrantz hade lärt klippningen av sin far, som var skräddare, och denne i sin tur av sin far. Traditionen skulle således gå tillbaka till mitten eller senare delen av 1700-talet.

Natalia Pettersson gör fem olika typer av sina "silhuettavlor". Huvudmotivet på dem alla är en vas, ur vilken ett rikt förgrenat träd växer upp. I de större typerna sitter det ett eller två par fåglar på trädets grenar. Klippen blir helt symmetriska genom att de viks dubbla på längden. Den femte typen av klipp vikes två gånger och är mer kvadratisk i formatet, varför dessa klipp ger intryck av en sammansatt stjärna. Alla klipp göres av glanspapper i svart, vitt och olika färger samt silver- och guldpaper. Sedan fru Pettersson vikt papperet, börjar hon klippa utan några förberedelser. På de större tavlorna finns tre tvärband nertill, avsedda för namn, årtal o. d., som beställaren önskar. Även detta klipper fru Pettersson på fri hand, men med papperet utviket.

Fru Pettersson har i sin ägo elva pappersklipp av faderns hand, flera av dem daterade på 1870- och 1880-talen. Ett är osymmetriskt, men de övriga är klippta efter samma metod som dotterns. Två av dem har också samma huvudmotiv, vasen med uppväxande grenar. Man ser att Natalia Pettersson också i detaljframställningen följt fadern, bl. a. är trädets genombrutna stam ett motiv som är betecknande för dem båda.

Fru Natalia Pettersson framställer ännu vid åttiotre års ålder trots nedsatt synförmåga sina silhuettklipp.

Pappersklippen är en företeelse med relativt stor utbredning. För ett par år sedan visades på Nordiska museet en utställning av polska pappersklipp. Från flera svenska landskap har museet gratulationstavlor dekorerade med blommor osv., utklippta i olikfärgade papper eller silhuettklipp, som överensstämmer med den teknik som Natalia Pettersson använder. Till de senare hör också flera stycken mycket elegant utförda silhuettklipp av den art som var modern bland de högre stånden under 1800-talets förra del.